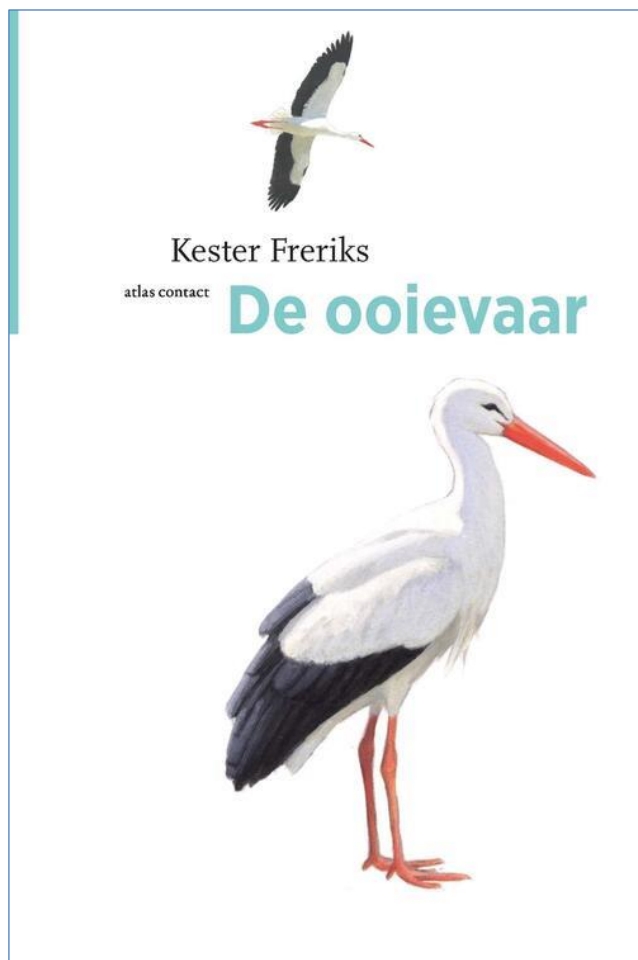

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Kester Freriks 2023. **De ooievaar**. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam / Antwerpen. 237 pagina's. Prijs € 25.

De belangstelling voor Ooievaars bij Kester Freriks ontstond toen een paartje Ooievaars neerstreek vlakbij zijn net betrokken woning bij het dorpje Munnekeburen, gelegen op de grens van Friesland en Overijssel dichtbij het natuurgebied Rottige Meente. Hierdoor was hij in de gelegenheid om de hele cyclus van het broedseizoen van dichtbij te volgen. Maar hij beperkt zich in zijn boek niet tot wat er op 'zijn' nest allemaal gebeurde. Zo begint hij met de Ooievaars van Grafhorst die in 1982 beschouwd werden als het laatste wilde paar van ons land. In 1969 was men namelijk al begonnen met Ooievaarsdorp Het Liesveld bij Groot-Ammers in de Alblasserwaard. Men zag aankomen dat de Ooievaar spoedig als broedvogel zou uitsterven in ons land. In Het Liesveld liet men vogels afkomstig uit Zwitserland, later aangevuld met Ooievaars uit andere landen, in kooien broeden, waarna de jonge vogels werden

losgelaten. Dankzij het bijvoederen bleven ze in de omgeving rondvliegen en gingen later ook gebruik maken van de paalnesten van Het Liesveld om er te broeden. Het project in Het Liesveld werd later gekopieerd in andere zogenaamde buitenstations. In de periode 1979 – 1989 kwamen er nog twaalf buitenstations bij. Hoe het die 'projectooievaars' verging wordt beschreven aan de hand van het archief van Dick Jonkers die vele jaren de ontwikkeling van de ooievaarsstand in ons land volgde.

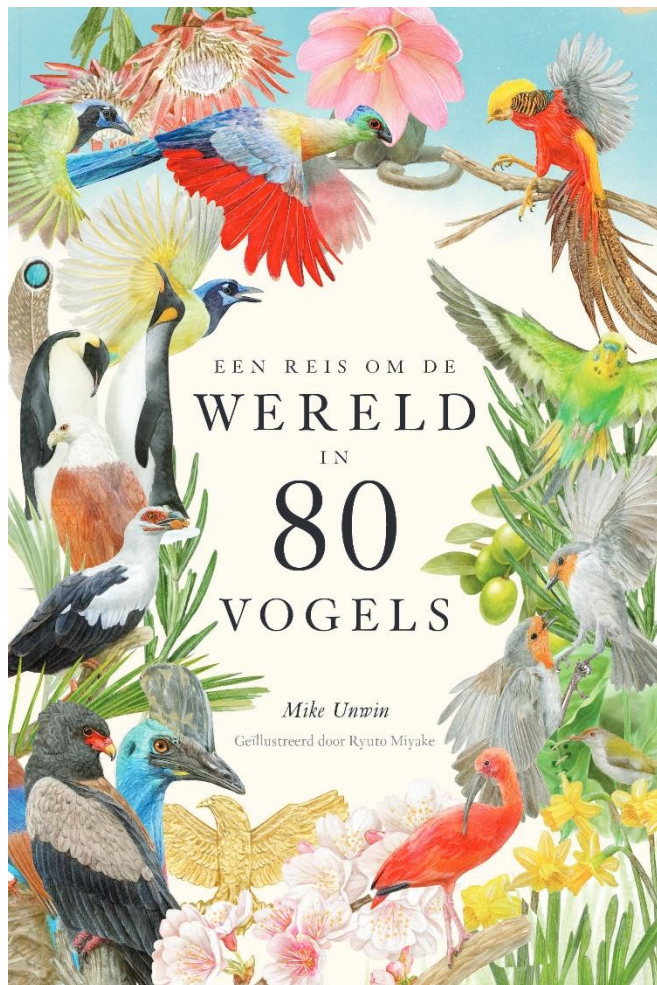
Een bijzonder aardig hoofdstuk handelt over de stadsooievaars, waarvan er enkele doordrongen tot in het gemeentewapen, zoals in Den Haag. Deze gekortwielde vogels, verzorgd door een gemeenteambtenaar, werden zomer en winter ingezet bij het schoonmaken van de vismarkten. Het waren dus geen Ooievaars die vanuit de polders de vismarkten opzochten om een visje mee te pikken. Bij zijn beschouwingen over de vogeltrek gaat Freriks in op de publicaties over vogeltrek van W.H. van Dobben, de bewerker van 'Was vliegt denn da?' (Nederlandse titel: 'Wat vliegt daar?'). Het zou aardig zijn geweest als hierbij ook Jan Verwey was genoemd, die als eerste in ons land trekvogeltellingen organiseerde en daarover, samen met zijn vriend Gerrit Brouwer, in 1919 publiceerde in het artikel 'Waarnemingen van het Trekstation Noordwijk aan Zee' (Ardea 8: 1-92).

Bij het beschrijven van de trek naar en van Afrika begint het verhaal met de Ooievaars die met een Afrikaanse werpspies door hun nek terugkeerden tot de Ooievaars die met een zender op de rug ons meer informatie verschaffen dan zo'n eeuw ringonderzoek. Bij het bespreken van boeken in deze serie is al eerder opgemerkt dat het toch jammer is dat geen kaartjes of grafieken zijn opgenomen. Een kaartje zou meteen duidelijk maken waar momenteel de meeste Ooievaars broeden en waar ze nog steeds ontbreken (bijv. Noord-Holland ten noorden van het Noordzeekanaal). Een simpel grafiekje kan laten zien hoe sterk de toename van het aantal nesten in de laatste 20 jaar is geweest. Gelukkig noemt de schrijver wel de website van de Stichting Ooievaars Research & Knowhow (www.stork.eu), waar veel informatie over de huidige stand van zaken is te vinden.

Op de laatste pagina's van het boek werpt Freriks de vraag op of het herstel van de ooievaarsstand ook zou hebben plaatsgevonden zonder al die buitenstations. Die vraag is uiteraard niet te beantwoorden. Wel kan worden opgemerkt dat de Ooievaar onder invloed van de opwarming zijn broedgebied heeft uitgebreid naar het noorden en het oosten van Europa en dat ook in Duitsland enige uitbreiding (vanuit de vroegere

DDR) in westelijke richting heeft plaats gevonden. Ook kan worden vastgesteld dat herstel van de stand pas mogelijk was na het verbieden van niet-afbreekbare ‘gewasbeschermingsmiddelen’.

Mike Unwin 2022. **Een reis om de wereld in 80 vogels.** Uitgeverij Luitingh – Sijthoff. 224 pagina's. Prijs € 30.

Voor de ouderen onder ons is vermoedelijk direct duidelijk dat de bijzondere titel verwijst naar het wereldberoemde boek van de Franse schrijver Jules Verne uit 1873 getiteld ‘De reis om de wereld in 80 dagen’. Hierin gaat ene Phileas Fogg de weddenschap aan dat hij in 80 dagen een reis om de wereld kan maken. Deze avonturenroman maakt vooral duidelijk welke enorme mogelijkheden de toen nieuwe vervoersmiddelen stoomboot en stoomtrein boden. Het boek van Mike Unwin is een echte voltreffer. Hij kiest 80 vogelsoorten waarbij alle continenten, ook Antarctica, aan bod komen. In een prettige stijl schetst hij op één of anderhalve pagina een treffend beeld van de gekozen vogelsoort. Daarbij noemt hij bijzonderheden, die er werkelijk toe doen zoals broedgedrag en bescherming van het broedgebied. Daarbij is helaas vaak te lezen dat het kappen van regenwoud de belangrijkste bedreiging is voor het

voortbestaan van de besproken soort. Uit de teksten blijkt, dat hij zich in al die 80 soorten goed verdiept heeft en ook recent wetenschappelijk onderzoek heeft verwerkt. Bij de gekozen soorten kan hij vaak een mooi verhaal kwijt zoals bij de Grote Honingspeurder (*Indicator indicator*) in Zambia. Deze vogel lokt mensen naar de door hem gevonden boomstam, waar een grote kolonie bijen leeft. De mensen breken de boomspleet open om bij de honingraten te kunnen komen. De vogel zelf eet geen honing, maar pikt wel de larven uit de raten. Bij de Struisvogel vertelt Unwin, waar de bewering vandaan komt, dat een Struisvogel bij gevaar zijn kop in het zand steekt. Bij de Helmvangra van Madagaskar wordt ingegaan op het feit, dat honderden vogelsoorten alleen op dit eiland voorkomen. Bij de Harpij gaat hij in op de enorme klauwen van deze tropische roofvogel. Bij het stuk over de Dunbekijlstormvogel moest ik meteen denken aan het enige artikel dat Kees van der Luit, een van de oprichters van onze vereniging, ooit schreef voor de Strandloper (Strandloper 23(3): 7-8). Deze talrijke broedvogel van eilandjes bij Tasmanië en Australië overwintert in het noorden van de Grote Oceaan tot in de Beringzee! En zo zijn in elke soortbeschrijving pakkende bijzonderheden te vinden, die het lezen van dit boek tot een feest maken.

Het plezier bij het lezen wordt verder verhoogd door de fraaie tekeningen bij elke soort. Die tekeningen zijn van hoge kwaliteit en laten in veel gevallen ook de vogel in het bijbehorende landschap zien. Daarbij zijn prachtige tekeningen, die een hele of halve pagina in beslag nemen zoals de Papegaaiduikers op IJsland, de Andescondor in het Zuid-Amerikaanse hooggebergte en de Indische Ganzen boven de Himalaya. Deze tekeningen zijn gemaakt door de Japanner Ryoto Miyake, een kunstenaar, die kan wedijveren met de beste Scandinavische vogelschilders en met ‘onze’ Elwin van der Kolk.

Slechts eenmaal ‘struikelde’ ik bij het lezen over een slordigheidje. In de kop van het stuk over het Amerikaanse Waaierhoen, in ons land meestal Prairiehoen genoemd, staat Waterhoen. In de inhoudsopgave en in de lopende tekst wordt gelukkig wel de naam Waaierhoen gebruikt. Ook staat in dit stuk niet de juiste vertaling van een ‘lek’, de gemeenschappelijke baltsplaats van vogels, zoals Kempmaan en Korhoen. De vertaler kiest voor de betekenis ‘baltsritueel’ en spreekt dan even later over het ‘lekseizoen’. Dit is beter te omschrijven als ‘het seizoen waarin de hoenders bij elkaar komen op een plaats om gemeenschappelijk te baltsen’. Deze kleinigheid doet niets af aan de conclusie: een fijn boek met fraaie tekeningen om te hebben, maar ook om te geven! Ik kan me niet voorstellen dat iemand dit boek niet boeiend en interessant zou vinden.

